

Press Review
Art Unlimited, Merve Akar Akgün, January 2024

unlimited

Eskiden *yazlık* olan şehirlere dair

Elif Erkan, Otoportre

Röportaj: Merve Akar Akgün

THE PILL, 21 Ocak 2024'a dek Elif Erkan'ın galerideki ikinci kişisel sergisi **IN BLOOM**'a ev sahipliği yapıyor. Sergi, yaz tatili ve yazlık ev kavramlarını, Türkiye'nin modernleşme sürecinde belirli bir döneme özgü kültürel bir aygıt olarak ele alarak, iş-yaşam dengesi, üretkenlik, performans ve sosyal sınıf gibi değişen olgular ile arazi kullanımı ve konut gelişimi gibi kolonileştirici eylemler üzerine bir düşünce alanı açıyor. Sanatçıyla üretim motivasyonlarından tekniklerine, Viyana'dan İstanbul'a geniş bir konu yelpazesinde sohbet ettik

Press Review

Art Unlimited, Merve Akar Akgün, January 2024

Sevgili Elif, sanat yapmaya nasıl başladın? Hikâyen nasıl başladı?

Benimki biraz karışık bir yol. Sanat hep hayatımda vardı. Bilhassa müzik ve edebiyat vardı ama çağdaş sanatla buluşmam tesadüf oldu. O dönem Frankfurt'ta hukuk okuyordum. Ancak kendimi bir avukat olarak düşündüğüm zaman sanki hayatım sona eriyormuş gibi geliyordu. Avukatlık elbette önemli bir meslek ama kendimi hiç avukat olarak düşünmüyordum. Bir arayış içindeydim. O sıralar fotoğraf çekmeye başladım. Arkadaş grubumdaki herkes Güzel Sanatlar bölümünde okuyordu; Frankfurt Stadelsschule'de. Ben ise Frankfurt Üniversitesi'ndeydim. Çektiğimiz fotoğraflar üzerine konuşuyorduk, bu aramızda geçen entelektüel bir alışveriş gibiydi. Sanat üzerinde konuştuğum zaman bir sürü fikri birleştirebildiğimi fark ettim. Tek bir şey bir sürü kapı ve çeşitli bakış açıları açabiliyor. Bence güzel bir temel, düşünce ve hayata bakış açısı üzerine vaaz vermekle beraber sosyolojik ve felsefi teoriler bu açıdan kapılabilir. Sanatın yapabildiği şey ise bunları çözerek yeni bakış açılarına ve teorilere dayandırmak. Sanat birleştirici ve refleksif bir şey gibi geliyordu bana. Hâlâ da öyle düşünüyorum.

Fotoğrafları bir araya getiriyordum dedin. İlk başladığında o bir araya getirdiğin şey neydi? Senin sanatını oluşturan temalar ne? Bu temalar genel olarak senin hayatının neresindeler? Nerelerden çıkıyorlar?

Yurt dışında yaşayan bir Türk olarak hep "Nasıl bir Türk'sün sen?" ya da "Sen farklı görünüyorsun.", "Senin gibi Türk yok ki." gibi ırkçı söylemlerle karşılaşılırsınız. Bazıları benim için çok soyuttu hiç anlamıyordum çünkü benim aile yapım da mülteci aile fikrine uymuyordu. Ailemin Anadolu'yla hiçbir bağlantısı yok. Hepimiz İstanbulluyuz. Bütün o anlatılar, benden dolduramam beklenen kalıplar bana çok yabancı geliyordu. Benim aslında kendimi bulduğum şey modernizm söylemiydi. Mesela biz nasıl çağdaşız ve bunun performatif anları nelerdir? İlk çektiğim fotoğraflarımda da daha çok kadın vücut simgelerinden, popüler kültürden, gece hayatından yola çıktım. Bu fotoğrafların soyuta doğru gitmeleri aslında sanatın temelinde olan şeyler ve hâlâ da öyle. Kulüp kültürünü bıraktım, artık o kadar içinde değilim. Daha çok popüler kültür ve popüler kültürün getirdiği somut temalar, popüler kültürün nasıl temsili oynadığı ile ilgilendim. Bunlar ilk fotoğraflarımın içinde vardı ve işlerimin içerisinde bir anlatı olarak hâlâ var.

Yola çıktığın şey ve bu dünyanın içinde pozisyonlandığın şekil çok tekil bir şey. Senin gibi çok az insan var. Böyle ilginç hikâyesi olan insanlar var ve onlar da tekillikler üzerinden kendilerini ifade ediyorlar. Senin bu hissiyatının nelerle birleştiğini merak ediyordum. Kulüp kültürü dediğin de gece hayatıyla ilgili değil mi?

Frankfurt'u beğenmemin büyük bir nedeni orada elektro müzik ve çok iyi bir kulüp kültürü olması. Aslında oraya okumaya gitmemin nedeni buydu. Berlin de o zamanlar çok ilginçti ama bir techno müzik hayranı olduğum için o zamanlar Frankfurt bana daha cazip gelmişti. Ta ki 2008-2009 senesine dek... Berlin'de Berghain simge olmaya başladığında partilemeye Berlin'e gitmeye başladık ama bütün DJ kültürü Frankfurt'a göre daha samimi ve ufaktı.

O dönemler neler ürettin görmek isterdim.

Yaptığım en kurumsal sergi Frankfurt, Portikus'taydı. Mezun olduktan bir sene sonra... Yaptığım ilk işlerin çoğunluğu motif ve denemeydi. Sonra daha çok güncel hayata akmaya başladım. Fotoğrafın baskı fikriyle ve bir performans, hareketi ya da anı nasıl kaydedebilirim sorusuyla ilgilieniyordum. Çoğu zaman kamera kullanıyoruz, cep telefonumuzla çekiyoruz veya bir şekilde resimsel olarak kaydediyoruz. Ben o aralar daha çok materyallerde nasıl bir hareketi kaydedebiliriz, sorusuyla ilgilieniyordum. Portikus'ta gerçekleşen sergi de aslında o uzun düşünce ve uzun deneyimlerin bir sonucuydu. O da tabak kırma simgesi ya da tabak kırma performansıydı. Popüler kültürde tabaklar ya büyük bir parti anında ya da Avrupa'da şans dilemek için düğünlerde kırılıyordu. *Polterabend* deniyor buna. Ya da popüler kültürde de terk edilen hırçın kadın sinir krizine giriyor ve etrafındaki her şeyi kırıyor. Yani tabak-çanak kırmak çok basit bir aksiyon ama aynı zamanda da onun hareketini, hızını, orijinalliğini kişiye dönmeden nasıl kaydedebilirim sorusuyla yola çıktım. Portikus'ta yerlerde kırılan tabak-çanakların hepsini alçıyla döktük ve kaldırdık. Yani gördüğünüz aslında o an da neler giyildiği, eşofmanların, spor kıyafetlerin ve eşofman altlarının katlanmış hallerinden kalıp çıkarıp onların ardından dökümlerini aldık. Athleisure ortaya çıkmadan önce, eşofman altı ve eşofman üstü, spor yoluyla kişisel gelişim için nihai kıyafet veya bunun tam tersi olarak depresif bir duruma uygun kıyafetler olarak görülüyordu. Temizlenme ve erime anlamına gelen eylemler için mükemmel yardımcıları.

Çok farklı medyumlar kullanıyorsun. Bir malzeme arayışın var. Şu anda *The Pill*'de olan sergide de yine baz olarak kullandığın malzemeleri nasıl yaptığınla ve bu malzeme arayışınla ilgili konuşabiliriz.

Öyle bir dünyada yaşıyoruz ki her şey var. Tek sana ait ve senin olan bir şeyi yapmak çok zor. Aynı zamanda da resim yüzyılında yaşıyoruz yani var olmayan bir resmi yapmak, referanssız bir şey yapmak çok zor, hatta imkânsız. Ben teorik bir sanatçı olmak istemedim. Gezerken sanki biri kocaman bir tarih kitabıyla kafanıza vurmuş gibi bir ağır bırakan sergileri sevmedim. "Bakin siz ne kadar eğitimsizsiniz," algısını hissettiren bir sanatçı olmak istemedim. Benim yaptığım işlerin bir sürü içsel anlamları ve göndermeleri var fakat aynı zamanda evrensel bir mesajı da var, herkes bir şekilde bağlantı kurabilir. Benim için en has olan şey işime kendimden bir parça koyabilmek. Bu da kendi ürettiğim bir yöntem olabilir. Sergideki *plasticine* gibi... Kendi ürettiğim bir materyal. Bana bağlı ama o kadar soyut ki herkeste olabilir.

In the Off Hours, 2022. Renata Fabbri arte contemporanea, Milano sergi görüntüsü. Sanatçının ve Renata Fabbri arte contemporanea izniyle. Fotoğraf: Alberto Fanelli.
Elif Erkan, Lurk (laurn) alçı, pigmentler 110x45x60 cm, 2014 (Frankfurt Portikus sergisi)
Elif Erkan, Athens, Alçı, Pigmentler, Tracking sırt çantası, reçine, 2017
Elif Erkan, WHAT IS IT THAT POSSESSES ME? Weiss Berlin sergisinden görüntü 2018

Press Review
Art Unlimited, Merve Akar Akgün, January 2024

Press Review
Art Unlimited, Merve Akar Akgün, January 2024

Press Review

Art Unlimited, Merve Akar Akgün, January 2024

Tabakları, kıyafetleri döktüğün şey alçı mıydı?

Evet, kalıplarını çıkardığım eşofman altlarının ve üstlerinin arkaları dümdüz. Kendi yaptığım bir silikon form üretme tekniğim var. Bunu üretmek için de banyoda kullanılan sıkma silikonlardan yaptığım bir kalıp tekniğim var, onu kullanıyorum. Çıkardığın zaman sanki çocukların yapıştırdığı dövmeler gibi çektiğin zaman altından resim ya da heykel çıkıyor.

Pratiğinin önemli bir kısmı da malzeme yaratmanla ilgili bir şey. Mesela 2015 yılında yaptığın halılar var.

O halılar kasnakların üzerine gerilmiş durumda ama duvar halısı gibi de kullanılabilir. Onun yöntemine de *dry felting* deniyor, iğneyle yavaşça kumaşın üstüne işliyorsunuz. Baya bir el emeği isteyen bir iş. Büyük boyutlular, 1,5-2 metre var uzunluğu. Üstündeki yazılarda da çok kısa bir dönem Türkiye'deki eğitim hayatımın izleri var. Hep bir kişiye bağlıyorduk aşk hikâyesini veya "kim beni seviyor" diye düşünüyorduk. Bugün en büyük derdimiz ise insanlar tarafından sevilmememiz ve işimizden, sosyal çevremizden ve gelecek tarafından sevilmemiz. Yani işimizi sevmek çok önemli bir şey ama işimiz bizi ne kadar seviyor? Bunu hiç kimse sormuyor tabii çünkü çok soyut ama bence sorulması gereken önemli bir soru. İşim bana ne veriyor, ben işimi sevebilirim ama işim benim hayatıma maddi güvenlik dışında ne katıyor, diye düşünürdüm. Aynı şey paraya, aşka ve güvenliğe de bağlı. Bunların hepsini bir gün bir şiir kitabında buluşturmak istiyordum.

Kunstverein Heidelberg'de de bir sergin oldu. Orada da yine yerde kalıplar var ama materyali yazmıyor.

O kalıplarda daha çok çantalarından yola çıkmıştım. Uzun süre seyahat gemilerinde çalıştım, orada sırt çantası çok önemlidir. Aynı zamanda sanatçı olarak da sırt çantam çok önemli. Seyahate çıktığım zaman çantamda ne varsa beni o gün için korur ve hazırlar. Bu herkes için geçerlidir. Seyahat ederken çanta çok önemlidir, özellikle başka bir ülkedeysen. Hayat konforu ve "neler benim için gerekli" düşüncesinden yola çıktım. Her çanta bir portre gibi, hepsinin içinde farklı şeyler var. Mesela ilaçlar, küçük poşetler, sakız, su şişeleri... Okultuklar benim bir fantezimden yola çıkarak yapıldı. Yerdeki asfalt yukarı kalkıyor ve ortadan katlanıyor, koltuk gibi duruyor. Betonun ve koltuğun birleşmesi hem oradaki duvara bir gönderme hem de serginin Heidelberg'de oluşunun ve Heidelberg çok otantik kalırken çevresinin modernleşmesine, her tarafa otobanlar ve çağdaş mimarili evler yapılmasına da bir gönderme. Heidelberg, II. Dünya Savaşı'nda hiç bombalanmamış bir yer, çok önemli bir üniversitesi var, entelektüel ismi çok önemli. Bu nedenle merkezini değil ama etrafını çok ağır bombalamışlar. Buradaki binalar, yapılar hep 1945'ten sonra ve betondan yapılmış. Ben de buradan yola çıkarak beton koltuklar yaptım. Duvardakiler de benim ilk yaptığım manzara resimleri. Bu sergideki resimler biraz da The Pill'de gördüğümüz o pastan oluşan resimlerin başlangıcı.

In The Off Hours sergin ve puzzle parçaları var.

Oradaki puzzle parçalarını da ilk 2021 senesinde Los Angeles'ta göstermiştim. Fotoğrafa geri dönmeye başlamıştım ama gemideki anılarımı paylaşmak, onlar üzerinde çalışmak istiyordum çünkü resmen üstümden baskı vardı. Etrafımdaki herkes anılarımı muhakkak bir işe dökmem gerektiğini söylüyordu. Bende Los Angeles'ta arkadaşlarım tarafından Night Gallery'ye davet edildiğimde biraz o baskıda hissetmişim kendimi. Belki komple kendim organize ettiğim bir arkadaş zoruydu. (Gülüyor.) Sonra gemi sırasında kaydettiğim, geminin çeşitli parçalarını çektiğim telefondaki fotoğraflara baktım. O dönem gemi inşa ediliyordu biz de şantiyede idik. Oradaki resimlerden yola çıkarak bende fotoğrafların büyük bir mozaik parçası olduğunu düşündüm. Puzzle da başka türlü bir mozaik ama oyuna dönüyor diye düşünürdüm. Mozaikten puzzle'a dönmeye başladım. Tuvalin üzerine döktüğüm, ürettiğim materyal aslında ta 2014'e Brüksel'de WIELS zamanıma geri gidiyor. Materyal araştırması yapmakla vaktimi geçirdim. Çeşitli kimyasal maddelerden nasıl bir şey elde edilir diyordum. Onun düşüncesi de alçıdan ve betondan uzaklaşmak, daha çok zamana uygun başka bir materyal yapmaktan çıktı. Aynı zamanda endüstriyel olmayan bir malzeme olmalıydı. O da benim için doğada çözünen plastik türleriydi. Hem plastiğe dayanılması hem de toprakta kaybolması çok önemli. Bu da günümüzün bir sorunu. O zamanlar bu plastik düşüncesini ve doğada çözünen plastiği çevreyle birleştirmeyi çok uygun görmüştüm. Bir yanda gemilerin yaptığı çevre kirliliği ve bütün o plastik sorunu ama aynı zamanda da deniz ve plastik hiç ayrılmayan bir ikili. The Pill'deki sergide de bu var. Bu yüzden ben de benim ürettiğim *plasticine*'i bir materyal olarak kullanmayı çok önemsedim.

Toprakta çözülen *plasticine*'nin patentini aldın mı?

Benim patentim yok. Malzeme sadece dökülebilir, çoğu zaman kırılıyor. Aslında ne kadar kırıldığını ben ayarlayabiliyorum. Onun kalınlığını da yapabiliyorum yaklaşık 15-20 cm kalınlığında dökülebiliyorum ama kuruması çok uzun sürüyor. Yani daha patentini almak için üst seviyede değil. Sanat aracılığıyla kullandığım bir şey.

Tillmans'tan bahsettin... Etkilediğin sanat akımları, yapıtlar ya da sanatçılar var mı?

Aslında Tillmans o zamanlar yani 20'li yaşlarımda başında benim için çok önemliydi ama artık değil. Şimdi sürekli geri döndüğüm ve baktığım sanatçılar Mike Kelley diyebilirim bilhassa Mike Kelley'nin *institution critic* ile olan arası. Benim için en etkileyici sanatçılar kendim tanıştığım ve beraber çalıştığım sanatçılar. Bunların arasında John Knight beni çok etkilemişti. Susan Lacey, Willem de Rooij, Kaari Upson, Jimmy Durham, William E. Jones beni

Elif Erkan, The Pill, IN BLOOM sergisinden görüntüler, Fotoğraflar: Nazlı Erdemirel, 2023

Press Review

Art Unlimited, Merve Akar Akgün, January 2024

etkilemişti. Kendi işimi ve etkilerini düşündüğüm zaman hep o sohbetlere, konuşmalara geri dönerek onlardan besleniyorum.

Puzzle kullanmanın ya da yaptığın *plasticine*'in balk duruşunun senin için sembolize ettiği bir şey var mı?

Biraz sert olacak ama aşşğılık duygusu yani resmimin fotoğrafa yetmeyeceği duygusu. Sanatçıların arasında bir espri vardır. Üretim sürecini anlatan ama bir yandan da işi daha değerli yapmak için çeşitli soyutlama adımlarının olduğunu ifade eden bir espri. İyi bir ressam değilim, diye düşünüyorum. Hiçbir zaman iyi bir ressam olamayacağım gibi hissediyorum çünkü yaptığım bir resmi hiçbir zaman yeterli bulmuyorum. Bir resmin çeşitli adımlarının olması gerektiğini düşünüyorum. Gördüğünüz fotoğrafları veya bulduğum fotoğrafları fotoğraf olarak da sergileyebilirdim ama ben onu psikolojik bir reaksiyon olarak yeter-siz buluyorum. The Pill'deki sergi ilk defa fotoğrafları fotoğraf olarak sergilediğim bir sergi, bu nedenle kendi korkularımı ve egomu atlattığım bir sergi.

Sanatınla politik mesajlar verme gibi bir kaygın var mı?

Hayır, çünkü benim için siyasi olmak çok özel bir şey diyebilirim. Öyle bir dönemde yaşıyoruz ki bence bir başkaldırı çok çabuk söylenen bir şey ama arkasından pek bir şey gelmiyor. Yani uzun vadede bir aktivizm değil. Herkes için geçerli değil, öyle olmayan çok tanıdığım kişi de var ve onları çok takdir ediyorum. Ben hep şöyle cevap veriyorum *I make my work in a political way but I am not political*. Yani siyasi düşüncelerle işimi yapıyorum ama ben siyasi bir pozisyonu tam anlamıyla temsil de etmiyorum. Kendi özel hayatıma baktığım zaman ben çoğunlukla mülteci ailelerle beraber çalışıyorum, kadın yardım merkezinde gönüllü olarak çalışıyorum. Yani burada oturduğum camiada çok aktif bir insanım, çalıştığım insanlara ve her gün dayanışmada olan insanlara çok büyük bir saygım var o yüzden onların yaptığı işleri de küçültmek istemiyorum. Tabi ki her varlık siyasi bir varlık ondan kaçış da yok ama direkt bir mesajla bunu kısaltmak hem yanlış olur hem de düşündüğüm siyasi mesaj için de yetersiz olur.

Politikanın eleştirisinin sanat yoluyla yapılmasının iyi bir yol olduğunu düşünüyor musun?

Bazı sanatçılar var bunu çok iyi yapıyorlar ve sadece bunu yapıyorlar. Mese-la, Adrian Piper, Coco Fusco, Tania Bruguera gibi bütün hayatını siyasi işlere vermiş olan kadınları takdir ediyorum. Onlar sürekli bir söylemin içinde ve aynı zamanda yaşadığı toplumun içinde çok büyük katkısı olan insanlar.

Üretirken takip ettiğin belirli ritüeller var mı? Atölyende nasıl çalışıyo-rsun ya da atölyen var mı? Biraz teknik kısmından bahsedebilir misin?

Uzun süre atölyem yoktu. Ben Viyana'ya tam pandemi süresinde, eve kapalıların olduğu zamanda taşındım. O sırada evde çalışmayı denedim ama pek olmadı. Yine böyle bir yazılı işlere dönmeye çalıştım ama benim için atölyeye gitmek ofise gitmek gibi bir şey. Başka bir mesai, ritüel başlıyor ve ben gerçek-ten de atölyemi ofis, çalışma yeri olarak görüyorum. O yüzden arkadaşlarla atölyede takılmayı hiç sevmem çünkü benim için çok özel bir üretim yeri. Atöl-ye günlerim şöyle başlıyor; atölyeye gidiyorum ve ilk yaptığım şey kendime bir kahve ondan sonra lavanta kokulu bir mumum var onu yakıyorum, benim için çok önemlidir. Daha sonra düşünüyorum neler var, her şey var mı, hangi öte beriyeye ne gerekli. Ondan sonra yapacağım işi yapıyorum ve bütün bir pazarla-rını, ucuzcuları gezmeye başlıyorum o da başka bir ritüel. Atölyeye giderken yaptığım önemli olan ritüellerden biri.

İstanbul'da The Pill'de devam eden sergin var. İstanbul'da birkaç sene önce bir sergin daha olmuştu. Bu son serginin fikri nasıl oluştu? Bir önceki sergiyle bağlantılı mı? İstanbul sergisinde buralı izleyiciye neler göstermek istedin?

Benim Türkiye hakkında olan bütün anılarım ve bilgilerim hepsi Ege kıyı-larındaki yazlıklarda geçti diyebilirim. Arkeolojiye, müziğe, sanata olan ilğim hep oradaki, civardaki müzeleri gezerek, faaliyetlere katılarak oluştu. İlk ser-gim *Where You They Form* bilinçli olarak ters gramerli, yanlış adlı bir sergi. Arkeolojiye bakarak biz nasıl kendimizi çağdaş hayatta pozisyonlandırıyoruz? Çok yansıtıcı bir anı var, geriye bakarak şimdiyi anlamaya çalışmak ve gelece-ği görme prosedürü. O yüzden toprak çok önemli. Heykelin orijinal formu, o dikili taş simgeleri çok önemliydi. Aslında Barok bir sergi çünkü elle yapılmış, form verilmiş bir sergi ama aynı zamanda da toprağa geri dönüş gibi düşünülebiliriz. Toprak bağlantısı benim için Türkiye'yi düşünerek de çok önemli çünkü yurt dışında yaşadığınız zaman orada "Batı'nın neresindensin" değil de "Hangi topraktansın?" gibi bir söylem var. Türkiye'de de böyle toprak çeker gibi bir sürü söylemler var. İşte biraz ondan yola çıkarak da ikinci sergimi düşünürken aslında hep benim için en zor olan şey bende kalmak ve resimleri var olduğu gibi kabul etmek. O sıralar araştırma için kendi arşivime geri döndüm, kendi resimlerime baktım. Düşündüm ki Türkiye'li bir sanatçı olarak beni aslında en çok ifade eden şeylerden birisi benim modernizmle kafayı bozmuş olmam *my obsession of modernism* diyorum ben ona. Diğer taraftan da bütün o yazlık anı-ları, aslında turist olarak gittiğim ve belli bir süre kaldığım biraz ikilemde olan bir ...den geriye dönmek. O duyguyu bu sergide geri getirmek istedim. Yani bir turist olarak. Ailemin çoğu İstanbul'da yaşıyor. Bende İstanbulluyum aslında. Ankara'da doğmam son derece tesadüf olan bir olay. Anadolu yakasının da yazlıkçı bir yer olması, Dragos olsun Pendik olsun bütün eski yazlık semtlerin yerleşim yerine dönüşmesi. Düşündüm ki aslında İstanbul'a çok uyan bir sergi. Herkesin bir şekilde yazlık anısı var burada. Zaten şehrin kendisi de seneler önce bir yazlık değil miydi? 🌿

